

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Навчально-науковий інститут економіки і права

О.М. Сокурєнко

**МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК “ПІДГОТОВКА ДО
КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ
“КРИМІНАЛІСТИКА”
(для студентів усіх форм навчання спеціальності
6.030401 “Правознавство”)**

Черкаси – 2013

УДК 343.98/378.147(075.8)
ББК 67.61(р30)я73-1
С59

Рецензент: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства Кіровоградського інституту державного та муніципального управління Класичного приватного університету Ю.А. Кричун

С 59   **Методичний посібник “Підготовка до контрольних робіт із дисципліни “Криміналістика” (для студентів усіх форм навчання спеціальності 6.030401 “Правознавство”):** Методичний посібник / О.М. Сокурєнко; Черкаський національний університет імені Б.Хмельницького, 2013. – 26 с.

Методичний посібник “Підготовка до контрольних робіт із дисципліни “Криміналістика” (для студентів усіх форм навчання спеціальності 6.030401 “Правознавство”) призначений допомагати і сприяти вивченню даної дисципліни. Виконання контрольної роботи сприяє більш глибокому засвоєнню положень та інститутів криміналістики, розвитку навичок логічно викладати думки з аргументованими висновками, практичному застосуванню знань здобутих під час занять. Дані методичні рекомендації розраховані на використання їх у начальному процесі, як студентами, так і викладачами при підготовці до занять з дисципліни “Криміналістика”.

УДК 343.98/378.147(075.8)
ББК 67.61(р30)я73-1

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 4 від “29” квітня 2013 року).

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Виконання контрольних робіт має на меті поглиблення і закріплення теоретичних знань, отриманих студентами на настановних і оглядових лекціях, семінарських заняттях, а також у процесі самостійної роботи з навчальною літературою. Метою контрольної роботи є також розвиток у студентів певних навичок роботи зі слідами злочинів, аналізу матеріалів кримінальної справи і практичного здійснення тактичних прийомів проведення окремих слідчих дій. Це особливо важливо для студентів заочної форми навчання, у зв'язку з тим, що акцент у навчанні переноситься на самостійну роботу студента з виконання практичних завдань, пов'язаних із роботою зі слідами злочину і тактикою проведення окремих слідчих дій у конкретних кримінальних справах.

Відповідно до навчального плану студенти навчально-наукового інституту економіки і права Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького виконують контрольну роботу з курсу “Криміналістика”. Контрольна робота запланована з метою перевірки теоретичних знань та набутих навичок застосування норм кримінального та кримінально-процесуального законодавства.

Виконання контрольної роботи сприяє більш глибокому засвоєнню положень та інститутів криміналістики, розвитку навичок логічно викладати думки з аргументованими висновками, правильному застосуванню закону.

Студенти ЧНУ ім. Б.Хмельницького виконують контрольну роботу в залежності від варіанту. Кожна контрольна робота складається з теоретичного та практичного блоку і надається для перевірки в строк, що встановлений для студентів ЧНУ ім. Б.Хмельницького.

Завдання для контрольної роботи містять 5 варіантів. Номер варіанта визначається за першою літерою прізвища.

Варіанти контрольних робіт:

<i>Варіант №1 - літери А, Б, В, Г; Варіант №2 - літери Д, Е, Є, Ж, З, І, Ї;</i>	<i>Варіант №4 – літери П, Р, С, Т, У; Варіант №5 - літери Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я;</i>
---	---

На початку виконання контрольної роботи необхідно ознайомитись з цими методичними рекомендаціями, а також з рекомендованою літературою.

Зміст контрольної роботи складає три завдання, де перше питання є теоретичним, а два останніх є практичними. Завдання виконуються та оформлюються в тій послідовності, у якій вони наведені у варіанті.

Практичне завдання (у залежності від номера варіанту) передбачає виконання фотозйомки інсценованого “місця події”, живих осіб або різноманітних об’єктів (наприклад. годинників, ножів, вогнепальної зброї, замків тощо); виявлення і вилучення на поверхні різноманітних об’єктів слідів пальців рук за допомогою криміналістичних засобів; виготовлення зліпку відбитку сліду взуття ті ін.

У разі відсутності у студента об’єктів, що підлягають фотозйомці чи огляду, або необхідних техніко-криміналістичних засобів, потрібно скористатися матеріальною базою криміналістичної лабораторії ЧНУ ім. Б.Хмельницького (кабінет криміналістичної лабораторії – ауд. № 513).

При виконанні завдань, пов’язаних із виготовленням фотознімків, слухачі повинні виготовити фототаблицю, до якої обов’язково додати негативи або, якщо знімки виготовлені цифровою камерою, надати зображення на дискеті чи будь-якому іншому (магнітному) носії інформації.

Не надання об’єктів, зазначених у практичному завданні, є безумовною підставою для повернення її студенту на доопрацювання.

ВАРІАНТ №1

Теоретичне завдання.

1. Трасологічна експертиза слідів і об'єктів, підготовка матеріалів для її проведення.

Практичне завдання № 1. Інсценувати “місце події” та здійснити орієнтуючу, оглядову, вузлову та детальну фотозйомки. Виготовити фототаблицю, як додаток до протоколу огляду місця події. До фототаблиці додати негативи або, якщо знімки виготовлені цифровою камерою, надати зображення на дискеті чи будь-якому іншому (магнітному) носії інформації.

Практичне завдання № 2.

На предметі з полірованою поверхнею, папері або на склі залишіть декілька потожирових слідів пальців рук. Для виявлення слідів обпиліть предмет темним порошком, отриманим, наприклад, із грифеля олівця.

Проведіть огляд предмета й виявлених слідів.

За результатами огляду:

- 1) скласти фрагмент описової частини протоколу огляду, де відобразити його хід і результати;
- 2) найбільш чіткі сліди (не менше двох) перекопіювати на світлу липку плівку (скоч), наклеїти її на білий папір і додати їх як “речові докази” до протоколу огляду;
- 3) сформулювати декілька діагностичних та ідентифікаційних питань, що виносяться для розв'язування криміналістичною експертизою (вказати якою).

Література:

1. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криміналістика: Учебник для вузов / Под. ред. Р.С. Белкина.- 2-е изд. перераб. и доп. - М.: Норма, 2005. – 992с.

2. Бірюков В.В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике: Монография. – Луганск: РИО ЛИВД, 2000. – 138 с.

3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Мін'юсту України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Ст. 172.

4. Криміналістика: Підручник для студ. юрид. спец. ВЗО. Доп. М-вом освіти і науки України / Нац. юрид. академія ім. Я.Мудрого; Ред.: В.Ю.Шепітько. - Вид. 2-ге, перероб. і допов. - Київ: Ін-Юре, 2004. - 725с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

6. Осмотр места происшествия при расследовании отдельных видов преступлений / Под ред. Н.И. Клименко. – К.: НВТ “Правник”, 2001.

7. Осмотр места происшествия: Практическое пособие / Под ред. А.И. Дворкина. – М.: “Юристъ”, 2000.

8. Осмотр места происшествия: Справочное пособие / Под ред. Ю.Ф. Кравченко; МВД Украины; ЭКУ. – К.: Ортис, 1993.

9. Постика И.В. Судебная (криминалистическая) фотография: теория и практика. Монография. – Одесса „Юридична література”. – 2002.

10. Про судову експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.

11. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 588 с.

ВАРІАНТ №2

Теоретичне завдання.

1. Завдання науки криміналістики на сучасному етапі та її роль в розкритті і розслідуванні злочинів.

Практичне завдання № 1.

Сфотографувати особу чоловічої статі за правилами впізнавальної фотозйомки та виготовити фотознімки. Додати негативи або, якщо знімки виготовлені цифровою камерою, надати зображення на дискеті чи будь-якому іншому (магнітному) носії інформації. Фотознімки та негативи (або диск) оформити, як фото таблицю.

Описати сфотографовану особу за методом “словесного портрета”.

Практичне завдання № 2.

Рухаючись навпростець, залиште на м'якому ґрунті 8–10 чітких вдавлених слідів взуття. Проведіть слідчий огляд “доріжки слідів”, а також одного найбільш чіткого сліду взуття. Здійсніть необхідні вимірювання як доріжки, так і окремого сліду.

За результатами огляду:

1) скласти фрагмент описової частини протоколу огляду, де описати доріжку слідів взуття та окремий слід;

2) сфотографувати та зобразити доріжку і окремий слід на схемі. Виготовити фототаблицю за методом лінійної панорамної зйомки доріжки слідів взуття;

3) сформулювати декілька діагностичних та ідентифікаційних питань, що виносяться для розв'язування криміналістичною експертизою (вказати якою).

Література:

1. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криміналістика: Учебник для вузов / Под. ред. Р.С. Белкина.- 2-е изд. перераб. и доп. - М.: Норма, 2005. – 992с.

2. Бахин В.П. Криміналістика. Проблемы и мнения (1962-2002гг.): Монографія. - Киев, 2002. - 266с.
3. Бірюков В.В. Цифрова фотографія: перспективи використання в криміналістиці: Монографія. – Луганск: РІО ЛІВД, 2000. – 138 с.
4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Мін'юсту України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Ст. 172.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.
6. Про судову експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
7. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 588 с.

ВАРІАНТ №3

Теоретичне завдання.

1. Криміналістична одорологія в боротьбі зі злочинністю

Практичне завдання № 1.

Підберіть предмет, який можна віднести до певного виду холодної зброї. Сфотографуйте даний предмет методом вимірювальної фотозйомки та зробіть його схематичний малюнок, на якому позначте цифрами і вкажіть найменування основних деталей холодної зброї.

Здійсніть огляд холодної зброї та опишіть її у вигляді фрагменту протоколу огляду предмета.

Сформулюйте декілька запитань, що вирішуються криміналістичною експертизою холодної зброї.

Практичне завдання № 2.

На будь-якому предметі з гладкою поверхнею шляхом дотику руки залиште декілька потожирових слідів пальців рук, здійсніть їх обпилення темним порошком, отриманим, наприклад, із грифеля олівця. Проведіть огляд предмета й виявлених слідів.

За результатами огляду:

- 1) скласти фрагмент описової частини протоколу огляду, де відобразити його хід і результати;
- 2) найбільш чіткі сліди (не менше двох) перекопіювати на світлу липку плівку (скоч), наклеїти її на білий папір і додати їх як “речові докази” до протоколу огляду;
- 3) сформулювати декілька діагностичних та ідентифікаційних питань, що виносяться для розв’язування криміналістичною експертизою (вказати якою).

Література:

1. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криміналістика: Учебник для вузов / Под. ред. Р.С. Белкина.- 2-е изд. перераб. и доп. - М.: Норма, 2005. – 992с.
2. Басай В.Д. Криміналістична одорологія (теоретичні, правові і методичні основи): Монографія / Мін. освіти і науки України. Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаніка. Юрид. ін-т. - Коломия: Вік, 2003. - 499с.
3. Інструкція про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї: Наказ МВС України № 314 від 31 травня 1993 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0106-93>.
4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Мін’юсту України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Ст. 172.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

6. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: Наказ МВС України та Мін'юсту України від 15 січня 1999 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99>.

7. Про судову експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.

8. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 588 с.

ВАРІАНТ №4

Теоретичне завдання.

1. Криміналістична техніка, що застосовується при роботі на місці події.

Практичне завдання № 1.

Оглянути замок та описати його у фрагменті протоколу огляду. Сфотографувати вказаний об'єкт методом масштабної зйомки та виготовити фотознімок. Додати негатив або, якщо знімок виготовлений цифровою камерою, надати зображення на дискеті чи будь-якому іншому (магнітному) носії інформації.

Виготовити схему-малюнок замка із зазначенням основних його елементів як додаток до протоколу огляду.

Практичне завдання № 2.

В коробці з вологим ґрунтом необхідно залишити відбиток сліду будь-якого взуття. Після виміру та опису загальних і окремих ознак сліду в роботі, використовуючи гіпс, необхідно зробити зліпок сліду.

Умови виготовлення зліпку також описуються в роботі. Вони включають наступні операції:

- підготовка сліду до заливки рідким гіпсом (очищення сліду від сторонніх включень, приготування армування та пояснювальної бірки);

- підготовка рідкого гіпсу (консистенції рідкої сметани);
- заливка сліду гіпсом (1/2 об'єму);
- армування сліду і остаточна заливка гіпсом з закріпленням пояснювальної бірки;
- після затвердіння зліпка його вилучення з ґрунту та промивка.

Після цього необхідно скласти фрагмент описової частини протоколу огляду, де описати доріжку слідів взуття та окремих слідів. Сфотографувати та зобразити доріжку і окремих слідів на схемі. Виготовити фототаблицю за методом лінійної панорамної зйомки доріжки слідів взуття.

Література:

1. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криміналістика: Учебник для вузов / Под. ред. Р.С. Белкина.- 2-е изд. перераб. и доп. - М.: Норма, 2005. – 992с.
2. Бахин В.П. Криміналістика. Проблемы и мнения (1962-2002гг.): Монография. - Киев, 2002. - 266с.
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Мін'юсту України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Ст. 172.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.
5. Про судову експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
6. Салтєвський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 588 с.

ВАРІАНТ №5

Теоретичне завдання.

1. Дактилоскопичний облік – сутність та значення для розкриття і розслідування злочинів

Практичне завдання № 1.

Виконати фотозйомку будь-яких ножів у кількості не менше трьох, що пред'являються для впізнання. Використовуючи виготовлені фотознімки, скласти фототаблицю як додаток до протоколу слідчої дії. Разом із фототаблицею додати негативи або, якщо знімки виготовлені цифровою камерою, надати зображення на дискеті чи будь-якому іншому (магнітному) носії інформації.

Практичне завдання № 2.

Рухаючись навпростець, залиште на м'якому ґрунті 8–10 чітких вдавнених слідів взуття. Доріжку слідів взуття оглянути та описати, а також окремий слід у вигляді фрагменту протоколу огляду. Сфотографувати доріжку слідів взуття за правилами панорамної лінійної фотозйомки, а також один слід взуття за правилами детальної зйомки, після чого виготовити фототаблицю. Додати негативи або, якщо знімки виготовлені цифровою камерою, надати зображення на дискеті чи будь-якому іншому (магнітному) носії інформації. Виготовити схему зробленої Вами стежки відбитків слідів взуття (вказуючи усі елементи стежки), як додаток до протоколу огляду. Також, виготовити гіпсовий зліпок одного відбитку будь-якого сліду взуття.

Література:

1. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криминалистика: Учебник для вузов / Под. ред. Р.С. Белкина.- 2-е изд. перераб. и доп. - М.: Норма, 2005. – 992с.

2. Інструкція про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої

зброї та боєприпасів до неї: Наказ МВС України № 314 від 31 травня 1993 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0106-93>.

3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Мін'юсту України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Ст. 172.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

5. Кузьмічов В.С., Прокопенко Г.І. Криміналістика: Навч. посіб. / За заг. ред. В.Г. Гончаренка, Є.М. Моїсєєва. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 368 с.

6. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: Наказ МВС України та Мін'юсту України від 15 січня 1999 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99>.

7. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 588 с.

8. Про судову експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КРИМІНАЛІСТИКА”

1. Предмет, система криміналістики.
2. Місце криміналістики у системі наукового знання. Її співвідношення з кримінальним, кримінально-процесуальним правом, кримінологією, оперативно-розшуковою діяльністю.
3. Завдання криміналістики.
4. Засоби та методи збирання даних про зовнішній облік особи.
5. Елементи та ознаки зовнішності особи. Криміналістичні засоби та методи їх фіксації.
6. Поняття і наукові основи криміналістичної ідентифікації. Об'єкти ідентифікації.
7. Тактика підготовки та призначення судової експертизи.
8. Види, форми, суб'єкти криміналістичної ідентифікації.
9. Тактика проведення допиту підозрюваного (обвинуваченого) у конфліктній ситуації.
10. Встановлення групової належності об'єктів, їх практичне значення для розкриття злочинів.
11. Тактика проведення освідування.
12. Використання спеціальних пізнань у розслідуванні злочинів.
13. Криміналістична діагностика.
14. Загальні положення організації та проведення огляду місця події.
15. Мета залучення спеціаліста при проведенні оперативних і слідчих дій. Взаємодія оперативних і слідчих органів зі спеціалістом.
16. Поняття і види слідчого огляду.
17. Поняття криміналістичної фотографії і її завдання. Види і способи криміналістичної фотографії під час огляду місця події і провадження окремих слідчих дій.
18. Поняття і види судових експертиз.
19. Технічні способи і прийоми виявлення, фіксації та вилучення слідів ніг під час огляду місця події.
20. Тактика проведення очної ставки.

21. Поняття та види криміналістичних версій.
22. Тактика проведення обшуку.
23. Побудова і аналіз версій при розкритті та розслідуванні злочинів.
24. Поняття обшуку. Види та об'єкти пошуку.
25. Загальні положення криміналістичної техніки.
26. Тактика допиту потерпілих, свідків.
27. Механізм утворення слідів ніг (взуття), їх види. Доріжка слідів і її елементи.
28. Тактична операція: поняття, види і особливості їх використання у розкритті та розслідуванні злочинів.
29. Криміналістичні обліки. Їх використання при розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів.
30. Тактичні прийоми окремих видів обшуку: особистого, приміщень, транспортних засобів, місцевості.
31. Способи підробки документів і їх ознаки.
32. Інформаційно-довідкові обліки. Їх використання у розкритті та розслідуванні злочинів.
33. Документи як речові докази і джерела доказів. Правила огляду і поводження з ними під час розслідування злочинів.
34. Тактичний прийом: поняття, види, критерії оцінки їх допустимості на досудовому слідстві.
35. Поняття, властивості і класифікація ознак письма та почерку.
36. Загальні положення криміналістичної тактики.
37. Використання звуко-, відеозапису під час розслідування злочинів. Особливості їх процесуального і технічного оформлення.
38. Поняття, види і завдання відтворення обстановки і обставин події.
39. Класифікація слідів зламу. Технічні способи та прийоми виявлення, фіксації та вилучення слідів знарядь зламу і інструментів.
40. Процесуальні питання і тактика пред'явлення для впізнання особи по фотознімках.

41. Класифікація і загальні ознаки, що відображаються в машинописних текстах.
42. Процесуальні та тактичні основи пред'явлення для впізнання предметів.
43. Поняття і класифікація слідів у трасології.
44. Поняття і види пред'явлення для впізнання.
45. Система і завдання трасології.
46. Процесуальні та тактичні основи пред'явлення для впізнання живих осіб.
47. Сліди транспортних засобів. Їх види, виявлення, фіксація та використання у розкритті і розслідуванні злочинів.
48. Основні тактичні прийоми допиту.
49. Виявлення, фіксація та вилучення слідів-відбитків.
50. Основні завдання техніко-криміналістичного дослідження документів.
51. Папілярні узорі пальців рук людини: їх властивості, класифікація і значення у розкритті злочинів.
52. Загальні положення слідчого огляду документів.
53. Техніко-криміналістичне дослідження машинописних текстів.
54. Поняття судової експертизи та її види.
55. Поняття, об'єкти, завдання техніко-криміналістичного дослідження письмових документів і його види.
56. Поняття мікрооб'єктів. Їх виявлення, вилучення і використання у розкритті та розслідуванні злочинів.
57. Технічні способи і прийоми виявлення, фіксації і вилучення слідів рук при огляді місця події.
58. Поняття, класифікація та прийоми вилучення запахових слідів. Їх використання у розкритті та розслідуванні злочинів.
59. Сліди рук, механізм їх утворення.
60. Процесуальні та тактичні основи очної ставки.
61. Розслідування злочинів пов'язаних з виготовленням та збутом підробних грошей та цінних паперів.
62. Розслідування убивств.
63. Розслідування заподіяння тілесних ушкоджень.
64. Розслідування зґвалтувань.

65. Розслідування крадіжок чужого майна.
66. Розслідування крадіжок із квартир.
67. Розслідування незаконного заволодіння автотранспортних засобів.
68. Розслідування крадіжок, вчинених на залізничному транспорті.
69. Розслідування кишенькових крадіжок.
70. Розслідування грабежів.
71. Розслідування розбійних нападів.
72. Розслідування шахрайського заволодіння чужим майном.
73. Розслідування вимагання.
74. Розслідування розкрадань чужого майна, вчинених шляхом привласнення.
75. Розслідування розкрадань чужого майна, вчинених шляхом розтрати.
76. Розслідування розкрадань чужого майна, вчинених шляхом зловживання службовим становищем.
77. Розслідування ухилення від сплати податків.
78. Розслідування хабарництва.
79. Розслідування злочинів в області охорони природи.
80. Розслідування хуліганства.
81. Розслідування дорожньо-транспортних пригод.
82. Розслідування підпалів і злочинного порушення правил пожежної безпеки.
83. Розслідування незаконних дій, зв'язаних з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами.
84. Розслідування злочинів, вчинених неповнолітніми.
85. Розслідування злочинів, вчинених організованою групою.
86. Розслідування нерозкритих злочинів минулих років.
87. Використання допомоги громадськості і засобів масової інформації в розкритті злочинів.

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Криміналістика – це наука про закономірності механізму вчинення злочину, виникнення джерел інформації про злочин і його учасників, закономірності збирання, дослідження, оцінки і використання доказів і розроблених на ґрунті цих закономірностей спеціальних засобів і методів розслідування злочинів та їх запобіганню.

Методи криміналістики – це способи вирішення наукових завдань в процесі криміналістичних досліджень теоретичного та прикладного характеру. Метод, в широкому розумінні – це спосіб пізнання дійсності, вивчення явищ природи чи суспільного життя, спосіб досягнення будь-якої мети чи вирішення завдання.

Теорія ідентифікації – це система правил і понять, необхідних для встановлення тотожності чи її відсутності.

Ідентифікація (від лат. *identifiko* – той самий) – це ототожнення, тобто встановлення об'єкта за якимись його властивостями чи ознаками. Тому ідентифікація – це пізнавальний процес виділення індивідуального, конкретного із загального.

Криміналістична ідентифікація – це процес порівняльного дослідження об'єктів, пов'язаних з подією, що розслідується, для вирішення питання щодо їх тотожності чи групової належності.

Теорія діагностики – це процес пізнання, в основі якого лежать загальні події (явища, факти), за їх результатами.

Діагностика (від грец. *diagnostis* – здібність розпізнавати), тобто установити схожість ситуації, що досліджується, з деякою типовою моделлю чи виявити щось конкретне, притаманне лише цій ситуації.

Криміналістична діагностика – це процес дослідження властивостей і стану об'єкта (ситуації) з метою встановлення змін, які відбулися в ньому, причини цих змін і їх зв'язок із вчиненим злочином. Іншими словами, діагностика являє собою уявну реконструкцію вчиненого злочину, у ході якої мають перевагу висновки “зворотного напрямку”: від наслідку - до причини, від

явища – до його суті, від відображення – до аналізу властивостей і стану відображення об'єкта.

Криміналістичне прогнозування – це один із видів галузевого прогнозування, що ґрунтується на базі загальної прогностики, результатом якого є прогноз у формі наукового передбачення подальшого розвитку криміналістики як науки, цілеспрямованого корегування усіх видів практичної криміналістичної діяльності в умовах імовірної зміни і появи нових видів злочинної діяльності.

Криміналістична техніка – це розділ криміналістики, що являє систему наукових положень і розроблених на їх основі технічних засобів, методів виявлення, фіксації, вилучення, збереження і переробки інформації про подію, що розслідується, а також технічних засобів і методів для запобігання злочинам.

Криміналістична фотографія (походить від грец. photos – світло і grapho – пишу) – це система наукових положень і розроблених на їх засадах фотографічних засобів, прийомів і методів для збирання, дослідження і демонстрації доказів з метою розслідування злочинів та їх запобігання.

Криміналістичний відеозапис – система наукових положень, методів, прийомів і технічних засобів, що використовуються для фіксації динамічних властивостей об'єктів, подій, явищ і слідчих дій з метою розслідування злочинів і їх запобігання.

Криміналістична реєстрація – науково-розроблена система довідкових, розшукових та інших криміналістичних обліків об'єктивних носіїв криміналістично-значимої інформації, що використовується для розслідування злочинів і їх запобігання.

Криміналістична експертиза – один із розділів науки криміналістики, що являє собою систему наукових положень і розроблених на їх засадах спеціальних методів і методик для встановлення фактичних даних на основі дослідження об'єктів – матеріальних носіїв інформації з метою розслідування злочинів і їх запобігання.

Трасологія – головна підсистема криміналістичного дослідження матеріальних слідів – вивчає головним чином сліди-відображення зовнішньої будови об'єктів, що залишили їх, та з

метою індивідуальної чи групової ідентифікації і вирішення різного роду діагностичних завдань.

Криміналістична трасологія (від франц. trace – слід і грец. logos – слово, вчення; букв. – вчення про сліди) – це галузь криміналістики, що вивчає теоретичні основи слідознавства, закономірності виникнення слідів, що відображують механізм вчинення злочину, розробляє рекомендації щодо застосування засобів, методів і прийомів їх дослідження з метою встановлення обставин, що мають суттєве значення для розслідування злочинів та їх запобігання.

Криміналістичне зброєзнавство – це галузь криміналістичної експертизи, що вивчає принципи конструювання і закономірності дії різних пристроїв, функціонально призначених для ураження чи знешкодження людей, тварин чи інших матеріальних об'єктів, закономірності утворення слідів застосування цих пристроїв, а також розробляє засоби, прийоми та методи збирання, оцінки, дослідження й використання їх з метою розслідування злочинів та їх запобігання.

Холодною зброєю в криміналістиці називають предмети, що спеціально виготовлені для безпосереднього нанесення тілесних ушкоджень, призначені для нападу і активного захисту, а також не мають прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення.

Вибух взагалі – це процес швидкого вивільнення великої кількості енергії в закритому об'ємі.

Криміналістична вибухотехніка вивчає закономірності виникнення, отримання і використання криміналістичної інформації про вибухові речовини, засоби вибуху, вибухові пристрої та пов'язаних з ними осіб і об'єктів у разі розслідування злочинів та їх запобігання.

Документ (від лат. dokumentum – все, що може слугувати свідченням, уроком, прикладом) – матеріальний об'єкт дослідження, що являє собою предмет (папір, тканину, фото-, відео плівку та ін.), на якому знаками мови, звуком тощо відображена інформація для її передачі в часі і просторі.

Криміналістичне дослідження документів – це галузь криміналістики, що вивчає закономірності природи писемності, способи підробки документів, а також, розробляє засоби і методи пізнання цих закономірностей з метою розслідування злочинів та їх запобіганню.

Криміналістичне дослідження письма – це підгалузь криміналістичного дослідження документів, що займається вивченням закономірностей формування письма і розробляє на їх основі методи і засоби збирання та дослідження письма для ототожнення автора і виконавця, а також встановлення інших фактів, пов'язаних з письмом.

Загальні ознаки писемної мови характеризують письмову мову людини в цілому – загальний рівень грамотності, лексика (словниковий запас, фразеологія і зображувально-виражальні засоби), стилістичні ознаки (манера викладу думок пишучим, відображена в побудові речень, побудові тексту в цілому).

Загальні ознаки почерку – це навички, що характеризують загальну будову знаків алфавіту (розмір, нахил, розгін), рухові навички (виробленість почерку, складність рухів, ступінь зв'язності) і навички розташування (топографічні ознаки).

Окремі ознаки почерку – матеріалізований прояв рухової навички, графічно відображений у письмі.

Технічне дослідження документів – це підгалузь криміналістичного дослідження документів, що розробляє і удосконалює методи і засоби дослідження з метою встановлення їх справжності.

Габітоскопія (від лат. *habitus* – зовнішність людини, її конституція і від грец. *skoreo* – розглядати) – вчення про зовнішній облік людини, будову її тіла.

Криміналістична габітоскопія – це галузь криміналістики, що включає систему теоретичних положень про ознаки зовнішності людини, сукупність методів і науково-технічних засобів збирання, дослідження та використання цих ознак з метою розслідування злочинів та їх запобіганню.

Суб'єкти злочину (люди) на місці події залишають сліди і властивості: фізичні, біологічні та соціальні.

Фізичні властивості (зовнішні або анатомічні - ознаки і внутрішні або структурні - властивості) характеризують будову тіла як будь-якого матеріального утворення.

Біологічні властивості (динаміка, голос і мова) відображають функціональну діяльність людини і характеризують її як живу біологічну систему, що діє в соціальному середовищі.

Соціальні властивості (персоно графічні, психофізіологічні і психологічні, світоглядні, виробничо-ділові, морально-побутові) характеризують людину як особистість на рівні індивідуальної і суспільної свідомості, її ставлення до закону, суспільства, моральних і етичних цінностей.

Словесний портрет – метод опису зовнішності людини з використанням спеціальної термінології і принципів з метою її ідентифікації за ознаками зовнішності.

Ідентифікація людини за ознаками зовнішності (ідеальними слідами) – в ході слідчої дії (пред'явлення для впізнання) за матеріальними слідами – в ході портретно-криміналістичної експертизи.

Фоноскопія (від грец. *phonema* – звук і *skopeo* – дивлюсь, вивчаю) – галузь знання про звук.

Криміналістична фоноскопія – галузь криміналістики, що вивчає теоретичні положення вчення про звук і на їх засадах розробляє технічні засоби та методи збирання, дослідження й використання звукових слідів з метою розслідування злочинів та їх запобіганню.

Властивості звукових слідів – динамічність, розсіюваність, подільність, відображення.

Джерела звукових слідів – люди, живі організми, неживі об'єкти та їх системи, явища природи.

Способи фіксації звуку – органолептичний (органи слуху людини – „сліди пам'яті”), технічний (звукозаписуюча апаратура – звукозапис за способом перетворення і закріплення енергетичних сигналів поділяють на: механічний, магнітний, оптичний, цифровий).

Судово-фоноскопична експертиза – дослідження слідів звуку об'єктів живої природи, відображених ідеально (уявні образи) або на матеріальні носії (магнітні стрічки, диски, дискети, компакт-диски, вінчестери, мікросхеми, кристали).

Судово-акустична експертиза – дослідження слідів звуку об'єктів неживої природи та об'єктів штучного походження.

Судово-фонетична експертиза – за фонограмою мови людини встановлює психічний стан того, хто говорить, визначає ступінь його емоційної напруженості при відповіді на емоційний подразник або при усному поясненні.

Криміналістична одорологія (від лат. odor – запах і грецьк. logos – слово, вчення) – вчення про запахи для встановлення за допомогою нюху службово-розшукових собак осіб (запахоносіїв), які були присутні на місці злочину та залишили там свою запахову інформацію, а також їх речей, слідів, предметів.

Слід запаху – це частина цілого, що відокремилась від нього і перебуває в газоподібному стані.

Джерела слідів запаху – це всі матеріальні об'єкти живої і неживої природи, що перебувають у твердому, рідкому і газоподібному стані.

Властивості запахових слідів – безперервність механізму утворення, рухливість структури, розсіюваність і подільність.

Біологічний детектор – нюх службово-розшукової собаки.

ЗМІСТ

Загальні методичні рекомендації.....	3
Варіант №1.....	5
Варіант №2.....	7
Варіант №3.....	8
Варіант №4.....	10
Варіант №5.....	12
Питання підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Кримінально-виконавче право».....	14
Ключові терміни та поняття.....	18

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання

Сокурєнко Олександр Михайлович

Методичний посібник “Підготовка до контрольних робіт із дисципліни “Криміналістика” (для студентів усіх форм навчання спеціальності 6.030401 “Правознавство”)

Комп’ютерна верстка:

О.М. Сокурєнко

Підписано до друку _____2013. Формат 84x108/16. Гарнітура Таймс.
Папір офсет. Ум. друк. арк. ____ . Тираж ____ пр. Зам. № ____ .

Видавець і виготівник – видавничий відділ
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького.

Адреса: 18000, м. Черкаси, бул. Шевченка, 81, кімн. 117,
Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 37-22-33,
e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3427 від 17.03.2009 р.